

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

ΤΟΜΕΑΣ ΘΕΩΡΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΘΕΜΑ: Οι Ελληνίδες αθλήτριες τις Ρυθμικής Γυμναστικής στους
Ολυμπιακούς Αγώνες (1988 – 2012)**

Ελένη Κεσανίδη

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Σωτηρία Γιαννάκη

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017

© Copyright
Ελένη Κεσανίδη
Ονοματεπώνυμο συγγραφέα
Σχολή Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Εθνικής Αντιστάσεως 41, 172 37, Δάφνη, Αθήνα

**ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΔΕΣ ΑΘΛΗΤΡΙΕΣ ΤΗΣ ΡΥΘΜΙΚΗΣ ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗΣ ΣΤΟΥΣ
ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΥΣ ΑΓΩΝΕΣ (1988 – 2012)**

Περίληψη

Οι πρώτοι σύγχρονοι Ολυμπιακοί Αγώνες τελέστηκαν το 1896 στην Αθήνα χωρίς όμως την επίσημη συμμετοχή των γυναικών σε αυτούς. Η αθλητική τους ένταξη και η αγωνιστική τους παρουσία απαντάται στη δεύτερη Ολυμπιακή διοργάνωση στο Παρίσι το 1900 και έκτοτε το ποσοστό συμμετοχής τους, συγκριτικά προς τους αθλητές, αυξάνεται αγγίζοντας το 13% το 1964 (Τόκυο), βελτιώνεται στο 23% το 1984 (Λος Άντζελες) και καλύπτει το 44% το 2012 στο Λονδίνο. Η πρώτη ελληνική γυναικεία συμμετοχή πραγματοποιήθηκε το 1924 με τις Λένα Βαλαωρίτου – Σκαραμαγκά και την Ελένη Κοντοσταύλου – Νικολοπούλου στην αντισφαίριση. Το πρώτο μετάλλιο, και μάλιστα χρυσό, για την Εθνική Ομάδα κατέκτησε το 1992 η Βούλα Πατουλίδου στα 100μ με εμπόδια *πυροδοτώντας* μια περίοδο διακρίσεων. Η ΔΟΕ ως θεσμοθετημένη επιτροπή αποφασίζει, μεταξύ άλλων, για την ένταξη αθλημάτων στο πρόγραμμα των αγώνων. Η απόφαση για την εισαγωγή της Ρυθμικής Γυμναστικής στα Ολυμπιακά Αγώνισματα λήφθηκε το 1980 με πρώτη πόλη φιλοξενίας το Λος Άντζελες (1984). Η συμμετοχή των Ελληνίδων αθλητριών στο άθλημα της Ρυθμικής Γυμναστικής καταγράφηκε στην αμέσως επόμενη διοργάνωση (1988 – Σεούλ). Σε ένα άθλημα εξαιρετικά απαιτητικό σε αγωνιστικό επίπεδο που συνδυάζει γυμναστική με μουσική και ψυχικά αποθέματα ισχύος, η καλύτερη στιγμή για την Ελλάδα ήταν το 2000 στο Σίδνεϊ με την κατάκτηση του χάλκινου μεταλλίου από τα «χρυσά κορίτσια του Ανσάμπλ». Την ομάδα αποτελούσαν οι αθλήτριες Ειρήνη Αϊνδιλή, Μαρία Γεωργάτου, Χαρά Καρυάμη, Εύα Χριστοδούλου, Κλέλια Πανταζή και Άννα Πολλάτου. Από το 1988 μέχρι το 2000 οι ατομικές συμμετοχές έβαιναν διαρκώς βελτιούμενες ενώ μετά το 2000 οι αγωνιστικές προσπάθειες της Ελλάδας, σε ομαδικό επίπεδο, τη διατηρούσαν στη δεκάδα. Οι ατομικές συμμετοχές μετά την Ολυμπιάδα στο Σίδνεϊ εξακολούθησαν να είναι αξιόλογες. Θα είχε δε ενδιαφέρον να διερευνηθεί η πιθανή συσχέτιση των τελικών αποτελεσμάτων, συμπεριλαμβανόμενης της ελληνικής απουσίας σε ατομικό επίπεδο στην Ολυμπιάδα του 2012 (Λονδίνο), συγκριτικά προς εγχώριες αθλητικές δυσχέρειες.

Λέξεις κλειδιά: ρυθμική γυμναστική, γυναίκα και Ολυμπιακοί Αγώνες, Ελληνίδες αθλήτριες ρυθμικής γυμναστικής, Ολυμπιακές διακρίσεις, ιστορία του αθλητισμού

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Περίληψη	iii
Πίνακας περιεχομένων.....	iv
I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
II. ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ	4
2.1. Ολυμπιακοί Αγώνες και γυναίκες: η ένταξή τους στους αγώνες και η Ελληνική εκπροσώπηση.....	4
2.2. Εισαγωγή της Ρυθμικής Γυμναστικής στους Ολυμπιακούς Αγώνες.....	8
2.3. Οι Ελληνίδες αθλήτριες της Ρυθμικής Γυμναστικής στους Ολυμπιακούς Αγώνες από το 1988 έως το 2012: αγωνιστική παρουσία και οι θέσεις που κατέκτησαν.....	10
III. ΕΠΙΛΟΓΟΣ	17
IV. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	19

1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σκοπός της παρούσας βιβλιογραφικής – ιστορικής αθλητικής ανασκόπησης είναι να αναδειχθεί η εκπροσώπηση και η αγωνιστική παρουσία των Ελληνίδων αθλητριών της Ρυθμικής Γυμναστικής στις Σύγχρονες Ολυμπιάδες μέχρι και τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2012. Σε αυτήν την πορεία αναζήτησης της επίσημης ελληνικής συμμετοχής στους Ολυμπιακούς Αγώνες – μεμονωμένα αλλά και συνολικά της αγωνιστικής τους παρουσίας καθώς και των αποτελεσμάτων κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών διοργανώσεων – κρίνεται σκόπιμο όπως απαντηθούν ερωτήματα σε άμεση συνάφεια προς τον σκοπό της εργασίας. Ερωτήματα όπως: πότε εμφανίζεται το άθλημα της Ρυθμικής Γυμναστικής και πότε εντάσσεται επίσημα στο πρόγραμμα των Ολυμπιακών Αγώνων, προσδιορίζοντας τη χρονική ‘αφετηρία’ της έρευνας. Επίσης πότε μετέχουν για πρώτη φορά Ελληνίδες αθλήτριες, στην εν γένει γυναικεία *Ολυμπιακή* ιστορική διαδρομή, μετά και την επίσημη πρώτη ένταξη γυναικών στις Ολυμπιακές διοργανώσεις; Και τελικά πότε ξεκινά η ελληνική συμμετοχή με αθλήτριες της ρυθμικής γυμναστικής, ποια ήταν η πορεία τους και ποια ήταν η αγωνιστική τους εξέλιξη; Στοιχεία για τη συγγραφή της πτυχιακής εργασίας συλλέχθηκαν, κυρίως, από τα *Επίσημα Λευκώματα* (Official Reports) των Ολυμπιακών Αγώνων και από συγγράμματα Καθηγητών της Ιστορίας του Αθλητισμού και ερευνητών – συγγραφέων όπως των κ.κ. Μ.Α. Ζουραβίν, Θ. Γιαννάκη, Ι. Μουρατίδη, Ελ. Σκιαδά και Γ. Λιβέρη.

Οι σύγχρονοι Ολυμπιακοί Αγώνες αποτελούν το μεγαλύτερο αθλητικό γεγονός παγκοσμίως και έλκουν την αμέριστη προσοχή των ανθρώπων για το διάστημα τέλεσής τους. Τελούνται από το 1896 με πρώτη διοργανώτρια πόλη την Αθήνα, κάθε τέσσερα χρόνια σχεδόν αδιάλειπτα – εξαίρεση αποτελούν οι διοργανώσεις που δεν πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια των παγκοσμίων πολέμων. Στα τέλη του 19^{ου} αιώνα ως αποτέλεσμα έντονων ζυμώσεων στο αθλητικό *παρασκήνιο* και *προσκήνιο* της εποχής, λήφθηκε η απόφαση αναβίωσης των Ολυμπιακών Αγώνων σε ένα αθλητικό συνέδριο που διεξήχθη κατόπιν πρωτοβουλίας του βαρόνου Pierre de Coubertin και με την καταλυτική παρουσία του Έλληνα Δημητρίου Βικέλα¹. Παρά το γεγονός ότι πραγματοποιούνταν διάφορες διοργανώσεις με το όνομα «Ολυμπιακοί Αγώνες» το ενδιαφέρον για τους αγώνες που τελούνταν στην αρχαία Ολυμπία κορυφώθηκε όταν πραγματοποιήθηκαν ανασκαφές κατά τον 19^ο αιώνα στην περιοχή της Ολυμπίας και ήρθαν στο φως αρχαιολογικά

---

¹ Athens 2004 Organising Committee for the Olympic Games S.A. 2005. *Official report of the XXVIII Olympiad : Athens 2004*, σελ 33

ευρήματα του Πανελληνίου θρησκευτικού και αγωνιστικού κέντρου της αρχαίας Ελλάδας².

Μετά την ήττα των Γάλλων στον Γαλλοπρωσικό πόλεμο (1870-1871) ο βαρόνος Pierre de Coubertin προσπαθώντας να δικαιολογήσει την ήττα αυτή στηρίχθηκε στο γεγονός ότι οι Γάλλοι δεν είχαν φυσική διαπαιδαγώγηση και αυτό ήθελε να το διορθώσει. Επίσης ήθελε να φέρει τη νεολαία κοντά με τον αθλητισμό. Πίστευε πως οι Ολυμπιακοί Αγώνες μπορούν να βοηθήσουν στο να έρθουν οι λαοί κοντά, να σταματήσουν οι πόλεμοι και να κυριαρχήσει η ειρήνη³.

Αυτούς τους δύο σκοπούς θα μπορούσε να τους κατορθώσει μόνο με την αναβίωση των Ολυμπιακών Αγώνων. Έτσι λοιπόν, το 1894 πραγματοποιήθηκε ένα Διεθνές Αθλητικό Συνέδριο στο Παρίσι για το συγκεκριμένο θέμα όπου συμμετείχαν 79 αντιπρόσωποι 49 αθλητικών ενώσεων από 13 χώρες. Ο Pierre de Coubertin παρουσίασε τις ιδέες και απόψεις του και την τελευταία ημέρα του συνεδρίου αποφασίστηκε η διεξαγωγή των πρώτων σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων στην Αθήνα το 1896⁴. Σημαντική προϋπόθεση για την διεξαγωγή των αγώνων ήταν η ίδρυση της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής (Δ.Ο.Ε.) η οποία, μεταξύ άλλων, ορίζει ποια αθλήματα θα εισάγονται ή θα καταργούνται από το πρόγραμμα των Ολυμπιακών Αγώνων καθώς και τους κανονισμούς του κάθε αγωνίσματος⁵. Στη μικρή και φτωχή τότε Ελλάδα ο ενθουσιασμός για την ανάληψη των Αγώνων έφτασε στα όρια του εθνικού παραληρήματος. Όλοι εργάζονταν για την επιτυχία της διοργάνωσης που τη θεωρούσαν εθνική υπόθεση. Με χρήματα που διατέθηκαν από την κληρονομιά του εθνικού ευεργέτη Γεωργίου Αβέρωφ, ξαναχτίστηκε από την αρχή και όλο με μάρμαρο το αρχαίο στάδιο που βρισκόταν στους πρόποδες του Λόφου Αρδηττού, δηλαδή το Παναθηναϊκό Στάδιο⁶. Το 1896 στο Παναθηναϊκό Στάδιο πραγματοποιήθηκε η τελετή έναρξης και λήξης των Αγώνων, τα αγωνίσματα του στίβου, της γυμναστικής, της άρσης βαρών και της πάλης καθώς και ο τερματισμός του Μαραθωνίου δρόμου. Οι αγώνες

---

² Γιαννάκης Θ. (2002), *Ζάππειες και Σύγχρονες Ολυμπιάδες*, σελ. 463 – 468, Μουρατίδης Ι. (2009), *Ιστορία Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού (μέρος Β')*, σελ. 101 – 112, Αλμπανίδης Ε. (2004), *Ιστορία της Αθλησης στον αρχαιοελληνικό κόσμο*, σελ. 313 – 314.

³ Παναγιωτόπουλος Δ. (2007), *Αθλητικό Διεθνές Δίκαιο, Διεθνείς Αθλητικοί και Ολυμπιακοί Θεσμοί* σελ.97-98

⁴ Γιαννάκης Θ. (2002), *Ζάππειες και Σύγχρονες Ολυμπιάδες*, σελ. 471 – 472, Μουρατίδης Ι. (2009), *Ιστορία Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού (μέρος Β')*, σελ. 165 – 172.

⁵ Παναγιωτόπουλος Δ. (2007), *Αθλητικό Διεθνές Δίκαιο, Διεθνείς Αθλητικοί και Ολυμπιακοί Θεσμοί* σελ.166

⁶ Athens 2004 Organising Committee for the Olympic Games S.A. 2005. *Official report of the XXVIII Olympiad* : Athens 2004, σελ 33

που τελικά ολοκληρώθηκαν μέσα σε διάστημα δέκα ημερών, αποφασίστηκε να αρχίσουν στις 25 Μαρτίου, ημερομηνία που συνέπιπτε με την εθνική μας επέτειο, ώστε να γιορταστεί μαζί και η επέτειος από τα 75 χρόνια αφότου άρχισε η Ελληνική επανάσταση⁷.

Από το 1896 μέχρι τις μέρες μας, στο σύνολο των 31 Ολυμπιάδων έχει υπάρξει μία γιγάντωση αναφορικά με το αγωνιστικό πρόγραμμα τόσο σε συμμετοχές όσο και σε αθλήματα. Παρατηρήθηκε μια σταδιακή εισαγωγή αθλημάτων και αγωνισμάτων αρχικά ανδρικών και στη συνέχεια, με την εμφάνιση και αποδοχή των αθλητριών, και των γυναικείων. Ένα από τα Ολυμπιακά αθλήματα που έχει εισαχθεί στο Ολυμπιακό πρόγραμμα είναι η Ρυθμική Γυμναστική η οποία εκτελείται αποκλειστικά από γυναίκες ή κορίτσια.

Η Ρυθμική Γυμναστική γεννήθηκε το 1934, όταν στο Ινστιτούτο Φυσικής Αγωγής όπως λεγόταν τότε «Π.Φ. Λέσγκαφτ» άρχισε να λειτουργεί η «Ανώτατη Σχολή Ρυθμικής Κίνησης» ενώ το βασικό μάθημα της ειδικής προετοιμασίας των φοιτητών ονομάστηκε *Ρυθμική Γυμναστική*⁸. Οι πρώτοι αγώνες Ρυθμικής Γυμναστικής πραγματοποιήθηκαν το 1939 στο Λένινγκραντ⁹. Η Ρυθμική Γυμναστική εκτελείται από 2 έως 6 άτομα τα οποία χρησιμοποιούν τουλάχιστον ένα από τα όργανα της Ρυθμικής Γυμναστικής. Τα βασικά όργανα της Ρυθμικής Γυμναστικής είναι: σχοινάκι, κορύνες (2 ανά αθλήτρια), στεφάνι, μπάλα, κορδέλα ή ελεύθερα χωρίς αντικείμενα τα λεγόμενα «floor routine». Η κάθε αθλήτρια έχει δικαίωμα να χρησιμοποιεί μόνο ένα όργανο τη στιγμή που εκτελεί μια σειρά κινήσεων και να το ανταλλάσσει ανά πάσα στιγμή πάνω στη κίνηση που τους επιτρέπει η μουσική συνοδεία ενώ μια ομάδα μπορεί να χρησιμοποιεί ταυτόχρονα μέχρι δύο διαφορετικά όργανα. Στα πλαίσια δε των Ολυμπιακών Αγώνων οι αθλήτριες της Ρυθμικής Γυμναστικής συναγωνίζονται στην εκτέλεση δύσκολων κινήσεων με το σώμα, σε συνδυασμό με τον άριστο χειρισμό των οργάνων της ρυθμικής γυμναστικής και ταυτόχρονα με μουσική συνοδεία¹⁰.

---

⁷ Γιαννάκης Θ. (2002), *Ζάππειες και Σύγχρονες Ολυμπιάδες*, σελ. 547.

⁸ Ζουράβιν Μ.Λ., Σίλιν Β.Ι., Αλεξπέρωφ Σ.Α. (2007), *Ρυθμική Γυμναστική* σελ.177

⁹ Ζουράβιν Μ.Λ., Σίλιν Β.Ι., Αλεξπέρωφ Σ.Α. (2007), *Ρυθμική Γυμναστική* σελ.17

¹⁰ Ζουράβιν Μ.Λ., Σίλιν Β.Ι., Αλεξπέρωφ Σ.Α. (2007), *Ρυθμική Γυμναστική* σελ 23

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2.1 ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ: Η ΕΝΤΑΞΗ ΤΟΥΣ ΣΤΟΥΣ ΑΓΩΝΕΣ ΚΑΙ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΠΡΟΣΩΠΗΣΗ

Για πολλούς αιώνες η κοινωνική θέση της γυναίκας υπήρξε υποβαθμισμένη, ο ρόλος της παθητικός και αγωνίστηκε πολύ σκληρά ώστε να ανέλθει στη θέση στην οποία βρίσκεται σήμερα. Ο Pierre de Coubertin υποστήριξε σθεναρά την αντίθεσή του για τη συμμετοχή των γυναικών στους Ολυμπιακούς Αγώνες με αποτέλεσμα στους πρώτους σύγχρονους Ολυμπιακούς Αγώνες το 1896, στην Αθήνα, δεν συμμετείχε επίσημα καμία γυναίκα αθλήτρια¹¹. Ωστόσο λέγεται ότι μία Ελληνίδα με το όνομα Μελομένη διέτρεξε, άτυπα, την διαδρομή του Μαραθωνίου δρόμου σε πέντε ώρες και τριάντα λεπτά¹². Στη πρώτη αυτή διοργάνωση συμμετείχαν 13 χώρες με 241 αθλητές¹³. Επίσημα, οι γυναίκες που συμμετείχαν για πρώτη φορά στο Παρίσι το 1900 ήταν 19, εκ των οποίων και 6 Γαλλίδες αθλήτριες, σε δύο αγωνίσματα της υψηλής κοινωνίας: την αντισφαίριση και το γκολφ¹⁴.

Μετά από συνεχείς συνεδριάσεις της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής, στο Ολυμπιακό πρόγραμμα των αγώνων το 1912 συμπεριλήφθηκε και η κολύμβηση των γυναικών. Γεγονός που έδωσε την πρώτη γυναίκα Ολυμπιονίκη σε κολυμβητικό άθλημα, την Φάνι Ντούρακ από την Αυστραλία¹⁵. Οι πρώτες Ελληνίδες αθλήτριες Λένα Βαλαωρίτου – Σκαραμαγκά και Ελένη Κοντοσταύλου – Νικολοπούλου έλαβαν μέρος στους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1924 στο Παρίσι αγωνιζόμενες στο τένις¹⁶. Μετά το 1925 βλέπουμε πιο έντονη τη συμμετοχή των γυναικών στα αθλήματα. Στους ένατους Ολυμπιακούς Αγώνες το 1928 στο Άμστερνταμ, καθιερώθηκε με απόφαση της Δ.Ο.Ε. η γυναικεία συμμετοχή και στα αγωνίσματα στίβου¹⁷.

Στην Ολυμπιάδα του 1932 τα 800μ. δεν υπήρχαν στο Ολυμπιακό πρόγραμμα και πέρασαν 32 χρόνια μέχρι οι γυναίκες να ξανατρέξουν απόσταση μεγαλύτερη από 200μ. Στους 14ους Ολυμπιακούς το 1936 στο Βερολίνο έλαβε μέρος η Δομνίτσα Λανίτου -

---

¹¹ Lynne Emery (2013), *Woman's participation in the Olympic Game, A historical Respective* σελ 62

¹² Athens 2004 Organising Committee for the Olympic Games S.A. (2005). *Official report of the XXVIII Olympiad : Athens 2004*, σελ 50

¹³ Athens 2004 Organising Committee for the Olympic Games S.A. (2005). *Official report of the XXVIII Olympiad : Athens 2004*, σελ 35

¹⁴ Γιαννάκης Θ. (2002), *Ζάππειες και Σύγχρονες Ολυμπιάδες*, σελ. 576.

¹⁵ Μουρατίδης Ι. (2009), *Ιστορία Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού (μέρος Β')*. σελ. 282, 289

¹⁶ Athens 2004 Organising Committee for the Olympic Games S.A. (2005). *Official report of the XXVIII Olympiad : Athens 2004* σελ 50

¹⁷ Γιαννάκης Θ. (2002), *Ζάππειες και Σύγχρονες Ολυμπιάδες* σ. 618

Καβουνίδου, στο αγώνισμα των 100 και 800 μέτρων μετ'εμποδίων¹⁸. Συμμετείχε επίσης και στους Ολυμπιακούς του Λονδίνου το 1948. Στην χώρα της την Κύπρο ήταν απόλυτα αποδεκτό το να ασχολείται μια γυναίκα με τον αθλητισμό σε αντίθεση με τη συντηρητικότερη αντιμετώπιση του θέματος στην Ελλάδα. Ο ρόλος της γυναίκας αναβαθμίστηκε μετά το τέλος του δεύτερου Παγκοσμίου πολέμου. Στους Ολυμπιακούς του 1948 στο Λονδίνο μορφή των αγώνων αυτών θεωρήθηκε η Ολλανδέζα Φάνι Μπλάνκερς Κοέν, μητέρα και σύζυγος – της αποδόθηκε δε ο χαρακτηρισμός 'ιπτάμενη νοικοκυρά'¹⁹.

Στις επόμενες διοργανώσεις το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών αυξήθηκε και στην εικοσαετία 1948 - 1968 ο γυναικείος αθλητισμός αναπτύχθηκε σημαντικά σε ολόκληρο τον κόσμο. Μορφή των αγώνων, στους Ολυμπιακούς της Ρώμης το 1960, αναδείχθηκε η Ρωσίδα αθλήτρια της γυμναστικής Λαρίσα Λατίνινα η οποία κατέκτησε το χρυσό και αποθεώθηκε παρά τις αποδοκιμασίες για τις Σοβιετικές αθλήτριες που είχαν προηγηθεί²⁰.

Στο Τόκιο το 1964 οι γυναίκες που αγωνίστηκαν στους Ολυμπιακούς Αγώνες ήταν 678, σε ποσοστό 13% συγκριτικά των ανδρών²¹. στο Μεξικό το 1968 ο αριθμός των γυναικών εξακολούθησε και ήταν πολύ μικρός. Στους Ολυμπιακούς Αγώνες του Μονάχου το 1972 είχαμε και ελληνική συμμετοχή. Η Ελένη Αυλωνίτου και η Μαίρη Ιωαννίδου αγωνίστηκαν με τα ελληνικά χρώματα στην Κολύμβηση²². Σε αυτή την Ολυμπιάδα ο αριθμός των γυναικών έγινε επιτέλους τετραψήφιος, με 1.058 συμμετοχές. Από το 1972 και έπειτα οι συμμετοχές των γυναικών αυξάνονταν συνεχώς.

Στους Ολυμπιακούς του Μόντρεαλ το 1976, συμμετείχαν 1.260 γυναίκες. Η Σοφία Σακοράφα στο ακόντιο και η Μαρούλα Λάμπρου στο μήκος θα εκπροσωπήσουν την Ελλάδα όχι μόνο σε αυτούς τους αγώνες αλλά και στους επόμενους, στη Μόσχα, χωρίς ωστόσο να διακριθούν²³. Κορυφαία αθλήτρια των αγώνων του Μόντρεαλ αναδείχθηκε η Ρουμάνα αθλήτρια Νάντια Κομανέτσι, η οποία κατάφερε να κατακτήσει πέντε χρυσά μετάλλια ανοίγοντας νέους δρόμους στο χώρο της Ενόργανης Γυμναστικής. Μαζί με τις Σοβιετικές Λαρίσα Λατίνινα, Λουντμίλα Τερίσεβα και την Βέρα Κασλάβσκα από την Τσεχία συμπληρώνει τη χρυσή τετράδα των πλέον διακεκριμένων αθλητριών όλων των

¹⁸ Σκιαδάς Ελ., ΕΟΕ (2004). *Νεώτερη Ελληνική Ολυμπιακή Ιστορία* σελ. 262

¹⁹ Γιαννάκης Θ. (2002), *Ζάππειες και Σύγχρονες Ολυμπιάδες* σελ. 637

²⁰ Γιαννάκης Θ. (2002), *Ζάππειες και Σύγχρονες Ολυμπιάδες* σελ. 652.

²¹ International Olympic Committee (2016). *Factsheet, Women in the Olympic Movement*. p. 1.

²² Σκιαδάς Ελ., ΕΟΕ (2004). *Νεώτερη Ελληνική Ολυμπιακή Ιστορία* σελ. 385

²³ Σκιαδάς Ελ., ΕΟΕ (2004). *Νεώτερη Ελληνική Ολυμπιακή Ιστορία* σελ. 394

εποχών. Στους Ολυμπιακούς του 1980 στη Μόσχα πήρε μέρος και η κολυμβήτρια Σοφία Δάρα η οποία βελτίωσε τις επιδόσεις της και κατετάγη 17^η στα 200μ. ελεύθερο, 12^η στα 400μ. ελεύθερο και 13^η στα 800μ.²⁴. Το 1984 στο Λος Άντζελες οι αθλήτριες καλύπτουν το 23% των συμμετοχών²⁵ (1.567) εκ των οποίων τέσσερις Ελληνίδες: η Άννα Βερούλη στο ακόντιο, η Αγγελική Κανελλοπούλου στο τένις και η Ελισάβετ Πανταζή στα 100 μέτρα με εμπόδια²⁶. Το τέλος του 20^{ου} αιώνα βρίσκει τις γυναίκες σε πλεονεκτικότερη θέση.

Στους Ολυμπιακούς της Σεούλ το 1988 ο αριθμός των συμμετοχών επίσης αυξήθηκε ενώ η ελληνική αποστολή αποτελούνταν από 12 γυναίκες. Οι αθλήτριες μας ήταν: Μαρία Αλεβίζου, Φωτεινή Βαρβαριώτου, Άννα Βερούλη, Γεωργία Ζουγανέλη, Χριστίνα Θαλασσινίδου, Αγαθή Κασούμη, Αικατερίνη Κόφφα, Βούλα Πατουλίδου, Μαρίνα Σκορδή, Όλγα Τσαρμποπούλου, Παναγιώτα Γσιτσελά και Μαρία Τσώνη²⁷.

Στους Ολυμπιακούς Αγώνες στη Βαρκελώνη το 1992 η Βούλα Πατουλίδου ήταν η Ελληνίδα αθλήτρια που στέφτηκε το «χρυσό» κορίτσι της Βαρκελώνης ανοίγοντας τον δρόμο και σε άλλες Ελληνίδες αθλήτριες να αξιωθούν με ένα μετάλλιο που είναι το όνειρο κάθε αθλήτη. Με επίδοση 12''.64 στον τελικό των 100 μέτρων με εμπόδια, η Βούλα Πατουλίδου έκανε το όνειρο της πραγματικότητα. Κατέκτησε την πρώτη θέση και έγινε η πρώτη Ελληνίδα αθλήτρια που κατέκτησε μετάλλιο και μάλιστα χρυσό²⁸. Στην Ατλάντα το 1996 η Νίκη Μπακογιάννη αθλήτρια του ύψους, κατάφερε να αναδειχθεί ασημένια Ολυμπιονίκης. Ήταν η μόνη Ελληνίδα που κατέκτησε μετάλλιο σε αυτούς τους αγώνες καθώς η Νίκη Ξάνθου ήρθε τέταρτη στο άλμα εις μήκος και η Όλγα Βασδέκη κατετάγη πέμπτη στο τριπλούν.²⁹

Στους Ολυμπιακούς Αγώνες του Σίδνεϊ το 2000, η ελληνική αποστολή ήταν πιο πετυχημένη. Για πρώτη φορά γυναίκες πήραν μέρος στην άρση βαρών και στο μοντέρνο πένταθλο. Το ασημένιο μετάλλιο κατέκτησαν οι Κατερίνα Θάνου στα 100μ., η Μιρέλα Μανιάνη-Τζελίλη στον ακοντισμό και η Αναστασία Κελεσίδου στην δισκοβολία. Χάλκινο μετάλλιο πήρε η Ιωάννα Χατζηιωάννου στην άρση βαρών και η Εθνική Ομάδα του

---

²⁴ Σκιαδάς Ελ., ΕΟΕ (2004). *Νεώτερη Ελληνική Ολυμπιακή Ιστορία* σελ 411

²⁵ International Olympic Committee (2016). *Factsheet, Women in the Olympic Movement*. p. 1.

²⁶ Σκιαδάς Ελ., ΕΟΕ (2004). *Νεώτερη Ελληνική Ολυμπιακή Ιστορία* σελ 428

²⁷ Σκιαδάς Ελ., ΕΟΕ (2004). *Νεώτερη Ελληνική Ολυμπιακή Ιστορία* σελ 438

²⁸ Athens 2004 Organising Committee for the Olympic Games S.A. (2005). *Official report of the XXVIII Olympiad : Athens 2004*. σελ 50-51

²⁹ Νάτσιος Α.Ε. (1997), *Ένας αιώνας Ολυμπιακοί Αγώνες*, σσ. 189, 196 – 197

Ανσάμπλ αποτελούμενη από τις Άννα Πολάτου, Χαρά Καρυάμη, Μαρία Γεωργάτου, Ειρήνη Αϊνδηλή, Χαρίκλεια Πανταζή και Εύα Χριστοδούλου ³⁰.

Ο αριθμός μεταλλίων της Ελλάδας στους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004 στην Αθήνα ήταν εντυπωσιακός. Οι Έλληνες αθλητές κατέκτησαν 16 μετάλλια εκ των οποίων 6 χρυσά, 6 ασημένια, και 4 χάλκινα³¹. Η Φανή Χαλκιά (400μ. με εμπόδια), Αθανασία Τσουμελέκα (20000μ. βάρη), Σοφία Μπεκατώρου-Αιμιλία Τσουλφά (ιστιοπλοΐα, κατηγορία 470) κατέκτησαν χρυσό μετάλλιο. Ασημένιο μετάλλιο κατέκτησαν οι Ελισάβετ Μυστακίδου (τάε κβο ντο), η Εθνική Ομάδα Υδατοσφαίρισης, η Πηγή Δεβετζή (τριπλούν) και η Τασούλα Κελεσίδου (δισκοβολία) και χάλκινο η Μιρέλα Μανιάνι ³². Το 2008 στο Πεκίνο η τριάδα στα «Ινγκλινγκ» της ιστιοπλοΐας, Σοφία Μπεκατώρου, Σοφία Παπαδοπούλου και Βιργινία Κραβαριώτη κατάφεραν να διακριθούν με το χάλκινο μετάλλιο³³.

---

³⁰ Athens 2004 Organising Committee for the Olympic Games S.A. (2005). *Official report of the XXVIII Olympiad* : Athens 2004. σελ 55

³¹ Σκιαδάς Ελ., ΕΟΕ (2004). *Νεώτερη Ελληνική Ολυμπιακή Ιστορία* σελ 511-517

³² Μουρατίδης Ι. (2009), *Ιστορία Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού (μέρος Β')*. σελ 469.

³³ Μουρατίδης Ι. (2009), *Ιστορία Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού (μέρος Β')*. σελ 530.

2.2 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΡΥΘΜΙΚΗΣ ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗΣ ΣΤΟΥΣ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΥΣ ΑΓΩΝΕΣ

Έχουν παρέλθει πολλά χρόνια από τις αρχικές θεωρήσεις για το γυναικείο αθλητισμό και την τοποθέτηση και απαγόρευση από τον Pierre de Coubertin για τη συμμετοχή των γυναικών στους Ολυμπιακούς Αγώνες που υποστήριζε ότι εφόσον η γυναίκα παίζει παθητικό ρόλο σε αυτή τη κοινωνία το ίδιο έπρεπε να συμβαίνει και στους Ολυμπιακούς Αγώνες. Έτσι το 1896 οι γυναίκες αποκλείστηκαν από τους πρώτους σύγχρονους Ολυμπιακούς Αγώνες³⁴. Το 1925 η αποχώρηση του βαρόνου Pierre de Coubertin από την προεδρία της ΔΟΕ και η αντικατάστασή του από τον Βέλγο Αντρι ντε Μπεγε-Λατούρ έγινε το ορόσημο που άνοιξε το δρόμο για τη μεγαλύτερη συμμετοχή των γυναικών στα αθλητικά δρώμενα.

Το 1980 ήταν μια χρονιά – αφετηρία για τη Ρυθμική Γυμναστική. Στο Συνέδριο της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής μετά την ολοκλήρωση των Ολυμπιακών Αγώνων της Μόσχας, αποφασίστηκε να συμπεριληφθεί η Ρυθμική Γυμναστική στα Ολυμπιακά Αγωνίσματα. Σημαντική ήταν η βοήθεια του προέδρου της Παγκόσμιας Ομοσπονδίας Γυμναστικής (FIG) Γιούρι Ευλαμπιέβιτς Τιτόφ για την απόφαση αυτή³⁵. Το 1984 η Ρυθμική Γυμναστική παρουσιάστηκε στο πρόγραμμα των Ολυμπιακών Αγώνων του Λος Άντζελες³⁶. Από τους αγώνες αυτούς απουσίαζαν τα μεγαλύτερα ταλέντα του αθλήματος αυτού που ήταν οι αθλήτριες από τις σοσιαλιστικές χώρες. Εκείνη τη χρονιά το πρώτο χρυσό μετάλλιο στην ιστορία της Ολυμπιάδας κατέκτησε η αθλήτρια από τον Καναδά Λόρυ Φάνγκ³⁷. Είναι αξιοσημείωτο ότι τα κορίτσια ξεκινάνε από πολύ μικρή ηλικία για να μπορούν να συμμετέχουν στους Ολυμπιακούς Αγώνες καθώς και σε άλλες μεγάλες διεθνείς διοργανώσεις μόλις φτάσουν στο 16 έτος της ηλικίας τους. Οι κορυφαίες αθλήτριες ρυθμικής πρέπει να έχουν πολλές ιδιότητες όπως ισορροπία, ευελιξία, συντονισμό και δύναμη. Επίσης πρέπει να διαθέτουν ψυχολογικά χαρακτηριστικά όπως τη δυνατότητα να ανταγωνίζονται υπό έντονη πίεση καθώς, σύμφωνα με έρευνες που γίνονται στον τομέα της αθλητικής ψυχολογίας, το άγχος αποτελεί τον πιο γνωστό παράγοντα που επηρεάζει την επίδοση, την απόδοση και την αυτοπεποίθηση των αθλητών.

³⁴ Emery L. (2013), *Woman's participation in the Olympic Game, A historical Respective* σελ.62

³⁵ Ζουράβιν Μ.Α., Σίλιν Β.Ι., Αλεξέπρωφ Σ.Α. (2007), *Ρυθμική Γυμναστική* σελ.20

³⁶ Ζουράβιν Μ.Α., Σίλιν Β.Ι., Αλεξέπρωφ Σ.Α. (2007), *Ρυθμική Γυμναστική* σελ.21

³⁷ Ζουράβιν Μ.Α., Σίλιν Β.Ι., Αλεξέπρωφ Σ.Α. (2007), *Ρυθμική Γυμναστική* σελ.21 και Fay R. Biles (1984), *Women and the 1984 Olympics* σελ.64

Οι αθλητές μπορεί να επηρεαστούν τόσο θετικά, όσο και αρνητικά ανάλογα με τη ψυχολογική κατάσταση στην οποία βρίσκονται τη στιγμή του αγώνα. Επομένως, όσο υψηλού επιπέδου και αν είναι ο αθλητής, τα λάθη μπορούν να προκύψουν αν το άγχος και η ψυχολογική πίεση κυριαρχήσει μέσα στο μυαλό τους³⁸.

---

³⁸ Ζουρμπάνος Ι., Χατζηγεωργιάδης Ν. (2015) *Αντιμετωπίζοντας το άγχος: Έλεγχος σκέψεων και συναισθημάτων*. Κεφάλαιο 8.

2.3 ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΔΕΣ ΑΘΛΗΤΡΙΕΣ ΤΗΣ ΡΥΘΜΙΚΗΣ ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗΣ ΣΤΟΥΣ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΥΣ ΑΓΩΝΕΣ ΑΠΟ ΤΟ 1988 ΕΩΣ ΤΟ 2012: ΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ ΠΟΥ ΚΑΤΕΚΤΗΣΑΝ

Μετά την πρώτη, επίσημα, συμμετοχή των γυναικών το 1900 στο Παρίσι οι γυναίκες άρχισαν να λαμβάνουν μέρος σταδιακά σε όλο και περισσότερα αθλήματα. Στην Ολυμπιάδα το 2012 στο Λονδίνο συναγωνίστηκαν γυναίκες σε κάθε άθλημα³⁹ ενώ στις τελευταίες Ολυμπιάδες έχει μειωθεί σημαντικά ο αριθμός των χωρών που δεν συμπεριλαμβάνουν γυναίκες στις αποστολές των αθλητών τους. Όπως ήδη έχει αναφερθεί η ρυθμική γυμναστική εντάχθηκε στο Ολυμπιακό πρόγραμμα το 1984 όπου και δεν υπήρξε ελληνική συμμετοχή. Στους Ολυμπιακούς Αγώνες της Σεούλ που διεξήχθησαν από 17 Σεπτεμβρίου έως 2 Οκτωβρίου πήραν μέρος 8.465 αθλητές εκ των οποίων 57 Έλληνες, από 160 χώρες⁴⁰. Την πρώτη ελληνική συμμετοχή τη βλέπουμε το 1988 στη Σεούλ με τη Μαρία Αλεβίζου, την 20χρονη αθλήτρια του ΦΣΚ η οποία γεννήθηκε το 1968 στη Καλαμάτα. Η Μαρία Αλεβίζου κατέκτησε την 21^η θέση στο Σύνθετο Ατομικό⁴¹ (σχοινάκι, κορύνες, κορδέλα, μπάλα) ανάμεσα σε 35 αθλήτριες με 38.200 βαθμούς⁴² και η οποία προκάλεσε αίσθηση όχι μόνο στους Έλληνες οι οποίοι την παρακολούθησαν, αλλά και στους διεθνείς κύκλους. Η απόφαση αυτή της ΕΟΕ για τη συμμετοχή Ελληνίδων αθλητριών της Ρυθμικής Γυμναστικής στους Ολυμπιακούς Αγώνες ήταν μια δικαίωση για τους υποστηρικτές της συμμετοχής της Εθνικής Ομάδας που πίστευαν ότι ήταν μια ομάδα έτοιμη να εμφανιστεί σε μια τόσο μεγάλη αθλητική διοργάνωση.

Εξαιρετική ήταν, επίσης, η παρουσία της 16χρονης τότε Γιώτας Τσιτσέλα η οποία κατέκτησε την 35^η θέση επίσης στο Σύνθετο Ατομικό⁴³. Η Γιώτα Τσιτσέλα σε πολύ νεαρή ηλικία έλαβε μέρος σε ένα κορυφαίο αθλητικό γεγονός όπου το άγχος και κατά συνέπεια τα λάθη που προέκυψαν στο πρόγραμμα δεν την βοήθησαν να προκριθεί στον τελικό του αγωνίσματος. Αυτό το αποτέλεσμα, όμως, έδωσε την ελπίδα ότι με την πείρα που αποκτήθηκε θα μπορούσαν να επιτύχουν πολύ καλύτερες θέσεις στο μέλλον. Τα κορίτσια διαγωνίστηκαν σε 4 διαφορετικά προγράμματα. Στο schoinaki, τις κορύνες, τις κορδέλες

³⁹ International Olympic Committee (2016). *Fact sheet: Women in the Olympic Movement*. p. 1

⁴⁰ Λιβέρης Γ. (2016) *Οι Έλληνες Αθλητές στους Ολυμπιακούς Αγώνες 1896-2012* σελ. 17

⁴¹ Σκιαδάς Ε. Γ. (1998). *Γυναικείος Αθλητισμός στη Σύγχρονη Ελλάδα*. Πανελλήνιο Αθλητικό Σωματείο Γυναικών "Η Καλλιπάτειρα". Αθήνα: Λαβύρινθος σελ. 213, 215.

⁴² Λιβέρης Γ. (2016) *Οι Έλληνες Αθλητές στους Ολυμπιακούς Αγώνες 1896-2012* σελ. 274

⁴³ Σκιαδάς Ε. Γ. (1998). *Γυναικείος Αθλητισμός στη Σύγχρονη Ελλάδα*. Πανελλήνιο Αθλητικό Σωματείο Γυναικών "Η Καλλιπάτειρα". Αθήνα: Λαβύρινθος σελ. 213, 214.

και τις μπάλες. Νικήτρια του αγωνίσματος ήταν η Λευκωρώσιδα Μαρίνα Λόμπαχ με 60.000 βαθμούς⁴⁴.

Οι θερινοί Ολυμπιακοί Αγώνες του 1992 διοργανώθηκαν στη Βαρκελώνη. Στην Ολυμπιάδα αυτή συμμετείχαν περίπου 9.356 αθλητές εκ των οποίων 70 Έλληνες, από 169 χώρες⁴⁵. Στην Ολυμπιάδα του 1992 εκπροσώπησαν τη χώρα μας και δύο αθλήτριες της ρυθμικής γυμναστικής. Η Μαρία Σανσαρίδου, (γεννημένη το 1977 στη Θεσσαλονίκη⁴⁶) ξεκίνησε την αθλητική της καριέρα στον Α.Ο. Διαγόρα το 1985 με προπονήτρια την Ν. Γιαννοπούλου με την οποία και συμμετείχε στους Ολυμπιακούς Αγώνες⁴⁷. Η Μαρία Σανσαρίδου κατέκτησε την 11^η θέση στο Σύνθετο Ατομικό με 37.037 βαθμούς⁴⁸ στον τελικό ενώ στα προκριματικά βρισκόταν στη 10^η θέση με 37.125 βαθμούς⁴⁹.

Η δεύτερη Ελληνίδα αθλήτρια της ρυθμικής γυμναστικής που έλαβε μέρος στην Ολυμπιάδα αυτή ήταν η Αρετή Σιναπίδου. Η Αρετή γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη και από τα 8 της χρόνια που ξεκίνησε ρυθμική γυμναστική ανήκε στον ΑΓΕΜΣ Σπάρτακο. Στα 16 της κατάφερε να προκριθεί στους Ολυμπιακούς Αγώνες στη Βαρκελώνη όπου στα προκριματικά στο Σύνθετο Ατομικό είχε 36.850 βαθμούς⁵⁰ και στον τελικό 27.825 κατακτώντας την 14^η θέση⁵¹.

Την επόμενη τετραετία δηλαδή το 1996 οι Ολυμπιακοί Αγώνες πραγματοποιήθηκαν στην Ατλάντα. Στην Ολυμπιάδα αυτή συμμετείχαν 10.310 αθλητές – εκ των οποίων 121 Έλληνες – από 197 χώρες⁵², ενώ για πρώτη φορά έλαβαν μέρος σε Ολυμπιακούς Αγώνες, ως ανεξάρτητες χώρες, η Αρμενία, το Καζακστάν, η Κιρκασία, το Τατζικιστάν, το Τουρκμενιστάν και το Ουζμπεκιστάν. Οι ελληνικές συμμετοχές αθλητριών της ρυθμικής γυμναστικής σε αυτούς τους Ολυμπιακούς Αγώνες ήταν δύο. Αρχικά η Μαρία Παγκάλου η οποία γεννήθηκε το 1979 στη Θεσσαλονίκη και ανήκε στον Α.Σ Αλέξανδρος. Από μικρή ηλικία είχε διακρίσεις σε Βαλκανικό επίπεδο και αρκετές συμμετοχές σε Διεθνές και Πανευρωπαϊκό επίπεδο⁵³. Στους Ο.Α στην Ατλάντα παρουσίασε προγράμματα στις

⁴⁴ Λιβέρης Γ. (2016) *Οι Έλληνες Αθλητές στους Ολυμπιακούς Αγώνες 1896-2012* σελ. 305

⁴⁵ Σκιαδάς Ελ., ΕΟΕ (2004). *Νεώτερη Ελληνική Ολυμπιακή Ιστορία* σελ 459

⁴⁶ Σκιαδάς Ε. Γ. (1998). *Γυναικείος Αθλητισμός στη Σύγχρονη Ελλάδα*. Πανελλήνιο Αθλητικό Σωματείο Γυναικών "Η Καλλιπάτειρα". Αθήνα: Λαβύρινθος σελ. 220

⁴⁷ Λιβέρης Γ. (2016) *Οι Έλληνες Αθλητές στους Ολυμπιακούς Αγώνες 1896-2012* σελ. 300

⁴⁸ Σκιαδάς Ε. Γ. (1998). *Γυναικείος Αθλητισμός στη Σύγχρονη Ελλάδα*. Πανελλήνιο Αθλητικό Σωματείο Γυναικών "Η Καλλιπάτειρα". Αθήνα: Λαβύρινθος σελ. 220

⁴⁹ Games of the XXV Olympiad Barcelona 1992, COOB (1992) S.A. *Olympic Official Report Barcelona 1992* σελ 228

⁵⁰ Λιβέρης Γ. (2016) *Οι Έλληνες Αθλητές στους Ολυμπιακούς Αγώνες 1896-2012* σελ. 301

⁵¹ Σκιαδάς Ελ., ΕΟΕ (2004). *Νεώτερη Ελληνική Ολυμπιακή Ιστορία* σελ 461

⁵² Λιβέρης Γ. (2016) *Οι Έλληνες Αθλητές στους Ολυμπιακούς Αγώνες 1896-2012* σελ. 17

⁵³ Λιβέρης Γ. (2016) *Οι Έλληνες Αθλητές στους Ολυμπιακούς Αγώνες 1896-2012* σελ. 293

κορύνες συγκεντρώνοντας 9.333 βαθμούς, στην κορδέλα με 9.466, στο σχοινάκι με 9.516 και στην μπάλα με 9.500 βαθμούς. Κατετάγη στα προκριματικά στην 8^η θέση στο Σύνθετο Ατομικό με 37.983 βαθμούς ενώ στα ημιτελικά κατέκτησε την 12^η θέση με 37.815 βαθμούς. Η δεύτερη Ελληνίδα αθλήτρια που έλαβε μέρος στην Ολυμπιάδα αυτή ήταν η Ευαγγελία Σωτηρίου η οποία γεννήθηκε το 1980 στην Αθήνα και ήταν αθλήτρια του ΠΓΣ. Είχε συμμετάσχει από τα 12 της χρόνια τόσο σε Βαλκανικούς και Πανευρωπαϊκούς αγώνες όσο και σε Παγκόσμιους. Στην Ολυμπιάδα του 1996 κατάφερε να συγκεντρώσει στα προκριματικά 36.698 βαθμούς και τελικά κατέκτησε την 25^η θέση της βαθμολογίας επίσης στο Σύνθετο Ατομικό⁵⁴.

Το 2000 πραγματοποιήθηκαν οι αγώνες της 27^{ης} Ολυμπιάδας στο Σίδνεϋ, πρωτεύουσα της Αυστραλίας, από τις 15 Σεπτεμβρίου έως την 1 Οκτωβρίου. Συμμετείχαν περίπου 10.649 αθλητές μαζί με 5.500 προπονητές και συνοδούς, εκ των οποίων 139 Έλληνες αθλητές, από 199 χώρες⁵⁵. Υπήρξαν συνολικά 300 τελετές απονομής μεταλλίων από 28 διαφορετικά αθλήματα. Στην Ολυμπιάδα αυτή υπήρξε μια πολύ σημαντική διάκριση για την Εθνική μας Ομάδα Ρυθμικής Γυμναστικής του Ανσάμπλ καθώς κατέκτησε την 3^η θέση⁵⁶. Η ομάδα αποτελούταν από τις: Ειρήνη Αϊνδιλή (γεννήθηκε το 1983 στην Εύβοια και ανήκε στον Σύλλογο Γ.Λ.Ο.Α. Προπονήτρια της ήταν η Ματίνα Φατέεβα όπου και για όλα τα κορίτσια του Ανσάμπλ), Μαρία Γεωργάτου (γεννήθηκε το 1984 στη Κέρκυρα και ανήκε στον Γ.Ο Κέρκυρας), Χαρά Καρυάμη (γεννήθηκε στην Αθήνα το 1983 και ήταν αθλήτρια του Συλλόγου Ο.Γ.Η.Ρ.Α), Εύα Χριστοδούλου (γεννήθηκε το 1983 στη Αθήνα και ήταν αθλήτρια του Συλλόγου Γ.Λ.Ο.Α), Κλέλια Πανταζή (γεννήθηκε το 1985 στην Αθήνα και ανήκε στον Γ.Σ. Μοσχάτου) και η εκλιπούσα αθλήτρια Άννα Πολλάτου (με καταγωγή την Κεφαλλονιά που το 2000 σε ηλικία 17 ετών ήταν η τελευταία που προστέθηκε στην ομάδα Ανσάμπλ για τους Ο.Α του Σίδνεϋ)⁵⁷. Η Εθνική μας ομάδα ήταν η πιο νεανική ομάδα αθλητριών. Οι Ελληνίδες αθλήτριες είχαν συγκεντρώσει πολύ υψηλή βαθμολογία στα προκριματικά, γεγονός που τις είχε χαρακτηρίσει «φαβορί». Στον τελικό, το πρώτο όργανο στο οποίο αγωνίστηκαν ήταν οι κορύνες ενώ η μουσική που επέλεξαν τα κορίτσια μαζί με την προπονήτρια τους ήταν των Pink Floyd. Στην εκτέλεση του

⁵⁴ Λιβέρης Γ. (2016) *Οι Έλληνες Αθλητές στους Ολυμπιακούς Αγώνες 1896-2012* σελ. 293, 302

⁵⁵ Σκιαδάς Ελ., ΕΟΕ (2004). *Νεώτερη Ελληνική Ολυμπιακή Ιστορία* σελ 489

⁵⁶ Athens 2004 Organising Committee for the Olympic Games S.A. (2005). *Official report of the XXVIII Olympiad : Athens* σελ 55

⁵⁷ Λιβέρης Γ. (2016) *Οι Έλληνες Αθλητές στους Ολυμπιακούς Αγώνες 1896-2012* σελ. 273, 278, 283, 294, 299, 307 και Athens 2004 Organising Committee for the Olympic Games S.A. (2005). *Official report of the XXVIII Olympiad : Athens* σελ 55

προγράμματος που διήρκησε 2:30 έγιναν λάθη, που επηρέασαν τη βαθμολογία⁵⁸. Οι Ελληνίδες αθλήτριες συγκέντρωσαν 19.553 βαθμούς και κατετάγησαν τρίτες. Οι αθλήτριες απογοητεύτηκαν αλλά δεν παραιτήθηκαν και εμφανίστηκαν ξανά στο ταπί ψύχραιμες, για να εκτελέσουν το δεύτερο πρόγραμμα τους διάρκειας 2:20⁵⁹. Υπό τους ήχους των «Παιδιών του Πειραιά» έδωσαν τον καλύτερο εαυτό τους και πραγματοποίησαν άψογη εμφάνιση. Η βαθμολογία τους ήταν η υψηλότερη των αγώνων, με 19.733, γεγονός που απέδειξε την αξία της ομάδας. Το άθροισμα των βαθμών (39.283) εξασφάλισε στην Ελληνική ομάδα το χάλκινο ολυμπιακό μετάλλιο καθώς τα κορίτσια κατέκτησαν την τρίτη θέση με τη Ρωσία (χρυσό) και Λευκορωσία (ασημένιο) να προηγούνται⁶⁰.

Στην Ολυμπιάδα αυτή υπήρχε άλλη μια ελληνική συμμετοχή και ήταν αυτή της Μορφούλας Ντώνα. Γεννήθηκε στα Γρεβενά το 1985 και γράφτηκε αρχικά στον Σύλλογο Φ.Ο Πρωτέας και στη συνέχεια το 2005 στον Πανθεσσαλονίκειο. Κατά τη διάρκεια προετοιμασίας της για τους Ολυμπιακούς Αγώνες είχε προπονήτρια τη Μαρίνα Φατέεβα. Η Μορφούλα αγωνίστηκε στο Σύνθετο Ατομικό (τέσσερα διαφορετικά προγράμματα): στο σχοινάκι, τη μπάλα, την κορδέλα και το στεφάνι. Και τα τέσσερα προγράμματα διήρκησαν 1:30⁶¹. Στα προκριματικά του αγωνίσματος ήταν 10^η με 38.833 βαθμούς ενώ στον τελικό η βελτίωσή της ήταν σημαντική και έτσι συγκέντρωσε 38.982 βαθμούς που την οδήγησαν να κατακτήσει την 7^η θέση⁶².

Το 2004 οι Ολυμπιακοί Αγώνες διοργανώθηκαν στην Αθήνα από τις 13 έως τις 29 Αυγούστου. Συμμετείχαν 10.560 αθλητές από 201 χώρες⁶³. Στο Ολυμπιακό Αθλητικό Κέντρο Αθηνών έλαβε χώρα ένας μεγάλος αριθμός αθλημάτων, ενώ τα υπόλοιπα διεξήχθησαν στα προάστια της πόλης αλλά και στην Αττική⁶⁴. Η Ελληνική Ολυμπιακή Ομάδα, αριθμώντας 436 αθλητές και αθλήτριες⁶⁵, ήταν η πολυπληθέστερη στα 108 χρόνια ύπαρξης αυτής της μεγάλης γιορτής. Στην κορυφαία αυτή αθλητική διοργάνωση είχαμε τρεις Ελληνικές συμμετοχές στη ρυθμική γυμναστική. Η Εθνική Ομάδα Ανσάμπλ

⁵⁸ ChristosM1 (2009) *Sydney 2000 / Rhythmic Gymnastics / Greece (1st program)* [Βίντεο] 07/08/2017

⁵⁹ ALPS (2015) *Ολυμπιακοί Αγώνες Σίδνεϋ 2000 Ρυθμική Γυμναστική Ελλάδα Χάλκινο Μετάλλιο* [Βίντεο] 07/08/2017

⁶⁰ Σκιαδάς Ελ., ΕΟΕ (2004). *Νεώτερη Ελληνική Ολυμπιακή Ιστορία* σελ 493

⁶¹ ThelegendofNeshka (2014) *Evmorphia DONA (GRE) rope - 2000 Sydney Olympics Qualifs* [Βίντεο], RGSyperfan (2007) *Evmorphia Dona Ball Olympics 2000* [Βίντεο], Naonival85 (2008) *Eumorphia Dona Ribbon 2000 Sydney OG* [Βίντεο], ThelegendofNeshka (2014) *Evmorphia DONA (GRE) hoop - 2000 Sydney Olympics Qualifs* [Βίντεο] 08/08/2017

⁶² Λιβέρης Γ. (2016) *Οι Έλληνες Αθλητές στους Ολυμπιακούς Αγώνες 1896-2012* σελ. 292

⁶³ Σκιαδάς Ελ., ΕΟΕ (2004). *Νεώτερη Ελληνική Ολυμπιακή Ιστορία* σελ 503, 505

⁶⁴ Σκιαδάς Ελ., ΕΟΕ (2004). *Νεώτερη Ελληνική Ολυμπιακή Ιστορία* σελ. 498

⁶⁵ Λιβέρης Γ. (2016) *Οι Έλληνες Αθλητές στους Ολυμπιακούς Αγώνες 1896-2012* σελ. 17

αποτελούνταν από τις: Ηλέκτρα – Έλλη Ευθυμίου (γεννήθηκε το 1989 στην Αθήνα και από τα 13 της χρόνια ήταν μέλος της Εθνικής Ομάδας του Ανσάμπλ), Μαρία Κάκιου (γεννήθηκε το 1989 στο Μαρούσι και ήταν αθλήτρια του ΑΓΣ Δραπετσώνας), Βαρβάρα Μαγνησαλή (γεννήθηκε το 1986 και ήταν η μεγαλύτερη της ομάδας), Άννυ Πανταζή (γεννήθηκε το 1987 στο Μαρούσι. Ανήκε στον ίδιο σύλλογο με την αδερφή της, Κλέλια, στον ΓΣ Μοσχάτου), Λιάνα Χρηστίδου (γεννήθηκε το 1987 στην Αθήνα και ανήκε στον Σύλλογο Ο.Γ. Ηρακλείου Αττικής), Ελένη Χρονοπούλου (γεννήθηκε το 1988 και ήταν από τις πιο ψηλές στην ομάδα. Ανήκε στον Σύλλογο ΟΑΚ Αρμονία)⁶⁶. Τα κορίτσια στο πρώτο μέρος του προγράμματός τους εμφανίστηκαν κρατώντας 5 πολύχρωμες κορδέλες και το πρόγραμμα τους διήρκεσε 2:30 ⁶⁷. Στο δεύτερο μέρος του προγράμματός τους παρουσιάστηκαν με 3 στεφάνια και 2 μπάλες και το κοινό τις απόλαυσε για 2:30 λεπτά⁶⁸. Η εμφάνιση των αθλητριών ήταν αξιόλογη και συγκεντρώνοντας 46.400 βαθμούς στα προκριματικά και 46.525 βαθμούς στον τελικό ανάμεσα σε 10 ομάδες κατάφεραν να φτάσουν στην 5^η θέση της γενικής κατάταξης στο Σύνθετο Αγώνα ⁶⁹.

Η αθλήτρια Ελίνα Ανδριόλα (γεννημένη το 1986) ξεκίνησε να προπονείται το 1994 με τον Γ.Λ.Ο.Α. Επιλέχθηκε να συμμετάσχει στους αγώνες και κατά τη διάρκεια τους παρουσίασε στο κοινό και τους κριτές τέσσερα διαφορετικά προγράμματα: ένα με κορδέλα, ένα με μπάλα, ένα με κορόνες και ένα με στεφάνι. Και τα τέσσερα προγράμματα της διήρκεσαν 1:30 λεπτά⁷⁰. Η ένταση κατά τη διάρκεια των αγώνων δεν άφησε ανεπηρέαστη την απόδοση, η αθλήτρια όμως κατέκτησε την 9^η θέση στο Σύνθετο Ατομικό⁷¹ στη γενική κατάταξη.

Τέλος, η Θεοδώρα Παλλίδου (γεννημένη το 1988) ανήκε στον ΣΕΡΓ Πανθεσσαλονικείου. Κατά τη διάρκεια των αγώνων παρουσίασε πρόγραμμα με στεφάνι συγκεντρώνοντας 24.150 βαθμούς, με μπάλα-24.475 βαθμούς, με κορίνες-23.200 βαθμούς και με κορδέλα-23.400 βαθμούς. Στο σύνολο η βαθμολογία της έφτασε τους 95.225 βαθμούς στον

---

⁶⁶ Λιβέρης Γ. (2016) *Οι Έλληνες Αθλητές στους Ολυμπιακούς Αγώνες 1896-2012* σελ. 280, 282, 286, 294, 306-308

⁶⁷ Sotirios Pangalos (2009) *5 ribbons Greek ensemble rhythmic gymnastics Athens 2004* [Βίντεο] 08/08/2017

⁶⁸ Sotirios Pangalos (2009) *2 balls 3 hoops Greek ensemble rhythmic gymnastics Athens 2004* [Βίντεο] 08/08/2017

⁶⁹ Σκιαδάς Ελ., ΕΟΕ (2004). *Νεώτερη Ελληνική Ολυμπιακή Ιστορία* σελ 517 και Λιβέρης Γ. (2016) *Οι Έλληνες Αθλητές στους Ολυμπιακούς Αγώνες 1896-2012* σελ. 286

⁷⁰ Anyen93 (2008) *Olympic Games Athens 2004 - Eleni Andriola GRE ribbon final* [Βίντεο], Jeyzi (2009) *Eleni Andriola ball 2004* [Βίντεο], Anyen93 (2008) *Olympic Games Athens 2004 - Eleni Andriola GRE Clubs final* [Βίντεο], Anyen93 (2008) *Olympic games Athens 2004 - Eleni Andriola GRE hoop final* [Βίντεο] 08/08/2017

⁷¹ Λιβέρης Γ. (2016) *Οι Έλληνες Αθλητές στους Ολυμπιακούς Αγώνες 1896-2012* σελ. 276

προκριματικό γύρο και τελικά κατετάγη 11^η επίσης στο Σύνθετο Ατομικό. Στην Ολυμπιάδα αυτή αγωνίστηκαν 24 αθλήτριες από 19 χώρες.

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες το 2008 πραγματοποιήθηκαν στο Πεκίνο από τις 13 έως τις 29 Αυγούστου. Στην Ολυμπιάδα αυτή έλαβαν μέρος 11.196 αθλητές εκ των οποίων 149 Έλληνες, από 204 χώρες. Τα πράγματα δεν κύλησαν κατ' ευχή για την Εθνική Ομάδα αυτή τη χρονιά καθώς τα κρούσματα ντόπινγκ αλλά και οι κακές εμφανίσεις των αθλητών δεν έφεραν το επιθυμητό αποτέλεσμα. Οι ελληνικές συμμετοχές της ρυθμικής γυμναστικής που έλαβαν μέρος στην Ολυμπιάδα αυτή ήταν η Εθνική Ομάδα Ανσάμπλ και οι αθλήτριες που την αποτελούσαν ήταν οι εξής: Όλγα Πιλιάκη (γεννήθηκε το 1989 στην Αλβανία και ήταν αθλήτρια του Συλλόγου ΟΓΗΡΑ. Είχε διακρίσεις τόσο σε Ευρωπαϊκό όσο και σε Παγκόσμιο επίπεδο), Δήμητρα Καφαλίδου (γεννήθηκε το 1991 στην Αθήνα και ανήκε στον ΓΝΟ Άρης Νίκαιας), Νίκη Τσάγαρη (γεννήθηκε το 1990 στην Αθήνα και ανήκε στον Α.Ο Παλμός της Αργυρούπολης. Ήταν πολύ ψηλή για την ηλικία της και προπονήτριες της ήταν η Μαρίνα Φατέεβα και Βάσω Καλαμπόκα), Εύη Πλεξίδα (γεννήθηκε το 1991 στην Αθήνα του ΑΓΣ Δραπετσώνας), Βάλια Μανιού (γεννήθηκε στη Αθήνα το 1992 και ήταν αθλήτρια του Συλλόγου ΟΓΗΓΑ), Ιωάννα Σαμαρά (γεννήθηκε το 1991 στη Θεσσαλονίκη και ήταν αθλήτρια του Συλλόγου ΣΕΡΓ Πανθεσσαλονίκειος). Τα κορίτσια παρουσιάστηκαν στον πρώτο μέρος του προγράμματός τους για 2:30 λεπτά κρατώντας από ένα σχοινάκι⁷². Τα πρόσωπά τους έλαμπαν από χαρά και η εκτέλεση του προγράμματός τους ήταν εξαιρετική. Στο δεύτερο μέρος του προγράμματός τους που διήρκησε 2:30 λεπτά τα κορίτσια συνόδευσε η μουσική “Ζορμπάς”. Οι αθλήτριες εμφανίστηκαν με 3 στεφάνια και 4 κορύνες⁷³. Η εμφάνιση τους ήταν εξίσου καλή ωστόσο η συνολική τους βαθμολογία – 31.000 βαθμοί⁷⁴– συγκριτικά προς εκείνη των αντιπάλων τους τις οδήγησε στην κατάκτηση της 9^{ης} θέσης στο Σύνθετο Αγώνα.

Στην κορυφαία αυτή διοργάνωση έλαβε μέρος και η αθλήτρια της ρυθμικής γυμναστικής Ελίνα Ανδριόλα παρουσιάζοντας προγράμματα με στεφάνι, σχοινάκι, κορύνες και κορδέλα τα οποία διήρκησαν από 1:30 λεπτά. Η τελική της απόδοση δεν άφησε ευχαριστημένη την ίδια που κατετάγη στην 21^η θέση στο Σύνθετο Ατομικό⁷⁵.

⁷² RG Official Channel (2010) *Greece 5 rope 2008 olympic games Beijing* [Βίντεο] 09/08/2017

⁷³ RG Official Channel (2010) *Greece 3 hoops 4 clubs 2008 olympic games Beijing* [Βίντεο] 09/08/2017

⁷⁴ Λιβέρης Γ. (2016) *Οι Έλληνες Αθλητές στους Ολυμπιακούς Αγώνες 1896-2012* σελ. 276, 284, 387, 298-299, 294, 304

⁷⁵ Sabrina (2009) *Eleni Andriola 2008 ORGQ Hoop* [Βίντεο], RG Official Channel (2010) *Eleni Andriola Music rope 2008* [Βίντεο], Sabrina (2009) *Eleni Andriola 2008 ORGQ Club* [Βίντεο], RG Official Channel (2010) *Eleni Andriola ribbon 2008 olympic games Beijing* [Βίντεο] 09/08/2017

Το Λονδίνο το 2012 φιλοξένησε τους Ολυμπιακούς Αγώνες για τρίτη φορά (1908 και 1948 οι δύο προηγούμενες). Οι αγώνες έλαβαν χώρα από τις 27 Ιουλίου έως τις 12 Αυγούστου, και συμμετείχαν 10.820 αθλητές εκ των οποίων 104 Έλληνες, από 204 χώρες. Το Λονδίνο έδωσε σκληρή μάχη για να αποκτήσει το δικαίωμα να διοργανώσει τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2012. Στην Ολυμπιάδα αυτή υπήρχε μόνο μία συμμετοχή της Ελλάδας στο αγώνισμα της ρυθμικής γυμναστικής και ήταν αυτή της Εθνικής Ομάδας Ανσάμπλ. Οι αθλήτριες που αγωνίστηκαν ήταν οι εξής: Μαριάνθη Ζαφειρίου (γεννήθηκε το 1994 στην Αθήνα και ήταν αθλήτρια στον ΓΣ Ηλιούπολης. Ήταν φοιτήτρια ΤΕΦΑΑ και προπονήτριά της ήταν η Ευγενία Παπαδοπούλου), Αλεξία Κυριαζή (ανήκει στον ΓΣ Ηλιούπολης και γεννήθηκε το 1995. Στην Ολυμπιάδα του Λονδίνου ήταν η μικρότερη της ομάδας), Ελένη Δόικα (γεννήθηκε το 1995 στην Κέρκυρα και ανήκει στον Γ.Ο Κέρκυρας), Εύη Λουκάγκου (γεννήθηκε το 1995 στη Θεσσαλονίκη και ήταν η ψηλότερη από τις κοπέλες με ύψος 1.76. Ανήκει στο Σύλλογο Α.Ο. Διαγόρας), Βάσω Ζάχου (γεννήθηκε το 1994 στη Λάρισα. Προπονήτρια της ήταν η Ευγενία Παπαδοπούλου), Σταυρούλα Σαμαρά (γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη το 1991. Ήταν αθλήτρια του ΣΕΡΓ Πανθεσσαλονίκειος)⁷⁶. Τα κορίτσια στο πρώτο αγώνισμα εμφανίστηκαν με 5 μπάλες και το πρόγραμμα διήρκεσε 2:30 λεπτά⁷⁷. Η βαθμολογία που συγκέντρωσαν ήταν 25.850 βαθμούς, για την οποία έκαναν ένσταση αλλά απορρίφθηκε. Στο δεύτερο αγώνισμα το οποίο επίσης διήρκεσε 2:30 λεπτά παρουσίασαν ένα πρόγραμμα με 3 κορδέλες και 2 στεφάνια⁷⁸ συγκεντρώνοντας 25.075 βαθμούς. Επομένως η συνολική τους βαθμολογία ήταν 50.925 βαθμοί. Τελικά η Εθνική Ομάδα Ανσάμπλ δεν προκρίθηκε στο τελικό και κατέκτησε την 9^η θέση στο Σύνθετο Ατομικό.

---

⁷⁶ Λιβέρης Γ. (2016) *Οι Έλληνες Αθλητές στους Ολυμπιακούς Αγώνες 1896-2012* σελ. 17, 280-282, 285, 299

⁷⁷ FIG Channel (2012) *OG Qualifs London12 -- GREECE* [Βίντεο] 09/08/2017

⁷⁸ FIG Channel (2012) *OG Qualifs London12 -- GREECE* [Βίντεο] 09/08/2017

3. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Από την έναρξη τέλεσης των πρώτων σύγχρονων Ολυμπιάδων η πορεία εμφάνισης, αποδοχής και συμπερίληψης των γυναικών στους Ολυμπιακούς Αγώνες υπήρξε μεν δύσκολη αλλά προοδευτικά επιτυχής. Η εμφάνιση των γυναικών στο κορυφαίο γεγονός των Ολυμπιακών Αγώνων ξεκίνησε το 1900 στο Παρίσι σε δύο αθλήματα: την αντισφαίριση και το γκολφ. Έκτοτε το ποσοστό συμμετοχής τους, συγκριτικά προς τους αθλητές, αυξάνεται αγγίζοντας το 13% το 1964 (Τόκυο), βελτιώνεται στο 23% το 1984 (Λος Άντζελες) και καλύπτει το 44% το 2012 στο Λονδίνο. Η δε Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή από το 1991 και μετά θέτει ως προϋπόθεση ένταξης ενός αθλήματος στο πρόγραμμα των ΟΑ τη δυνατότητα συμμετοχής γυναικών.

Οι πρώτες Ελληνίδες αθλήτριες στους Ολυμπιακούς Αγώνες ήταν η Λένα Βαλαωρίτου-Σκαραμαγκά και η Ελένη Κοντοσταύλου-Νικολοπούλου στην αντισφαίριση το 1924 στο Παρίσι. Η πρώτη γυναικεία ελληνική διάκριση στους Ολυμπιακούς Αγώνες, που αποτέλεσε και την αφετηρία για μια δυναμική ελληνική γυναικεία παρουσία έκτοτε, πραγματοποιήθηκε το 1992 στη Βαρκελώνη από τη Βούλα Πατουλίδου η οποία κατέκτησε το χρυσό μετάλλιο. Ακολούθησε το 1996 στην Ατλάντα η Νίκη Μπακογιάννη που στέφθηκε ασημένια Ολυμπιονίκης. Το 2000 στο Σίδνεϊ η Κατερίνα Θάνου, η Μιρέλα Μανιάνη-Τζελίλη και η Αναστασία Κελεσίδου κατέκτησαν, εκάστη, το ασημένιο μετάλλιο ενώ η Ιωάννα Χατζηιωάννου και η Εθνική Ομάδα Ανσάμπλ κατέκτησαν το χάλκινο μετάλλιο. Διοργάνωση ορόσημο, με τα μέχρι στιγμής δεδομένα, αποτέλεσε το 2004 στη Αθήνα όπου χρυσές Ολυμπιονίκες στέφθηκαν η Φανή Χαλκιά, η Αθανασία Τσουμελέκα, η Σοφία Μπεκατώρου μαζί με την Αιμιλία Τσουλφά. Με τέσσερα ασημένια μετάλλια και ένα χάλκινο επιβραβεύθηκαν οι προσπάθειες με πρωταγωνίστριες τις Ελισάβετ Μυστακίδου, Πηγή Δεβετζή, Τασούλα Κελεσίδου, τις αθλήτριες της Εθνικής Ομάδας Υδατοσφαίρισης και τη Μιρέλα Μανιάνη, αντίστοιχα. Το 2008 στο Πεκίνο η τριάδα (στα «Ινγκλινγκ») της ιστιοπλοΐας Σοφία Μπεκατώρου, Σοφία Παπαδοπούλου και Βιργινία Κραβαριώτη, πρόσθεσε ένα χάλκινο μετάλλιο στις επιτυχίες της γυναικείας ελληνικής αποστολής.

Η Ρυθμική Γυμναστική, ένα γυναικείο άθλημα που σε αγωνιστικό επίπεδο είναι εξαιρετικά απαιτητικό, χαρακτηρίστηκε ως Ολυμπιακό άθλημα και εντάχθηκε στο πρόγραμμα των ΟΑ το 1984. Στη συγκεκριμένη διοργάνωση δεν υπήρχε καμία ελληνική συμμετοχή. Η πρώτη ελληνική συμμετοχή ήταν στη Σεούλ το 1988 με τη Μαρία Αλεβίζου (21^η) και τη

Γιώτα Τσιτσέλα (35^η) να αγωνίζονται στο Σύνθετο Ατομικό. Το 1992 στη Βαρκελώνη η Μαρία Σανσαρίδου (11^η) και η Αρετή Σιναπίδου (14^η) εκπροσώπησαν την Εθνική Ομάδα επίσης στο Σύνθετο Ατομικό. Το 1996 στην Ατλάντα η Μαρία Παγκάλου και η Ευαγγελία Σωτηρίου εκτελώντας προγράμματα στο Σύνθετο Ατομικό κατάφεραν να καταταγούν στην 12^η και 25^η θέση αντίστοιχα. Στην Ολυμπιάδα του 2000 στο Σίδνεϋ η Εθνική Ομάδα Ανσάμπλ κατάφερε να κατακτήσει το πρώτο μετάλλιο για την Εθνική Ομάδα στη Ρυθμική Γυμναστική. Τα κορίτσια ανέβηκαν στο τρίτο σκαλί του βάθρου κατακτώντας το χάλκινο μετάλλιο. Στην ίδια Ολυμπιάδα η Μορφούλα Ντόνα κατετάγη 7^η στο Σύνθετο Ατομικό. Στην επόμενη Ολυμπιακή διοργάνωση το 2004 στην Αθήνα στη Ρυθμική Γυμναστική υπήρξαν τρεις ελληνικές συμμετοχές. Η Εθνική Ομάδα Ανσάμπλ κατέκτησε την 5^η θέση, η Ελίνα Ανδριόλα κατετάγη 9^η στο Σύνθετο Ατομικό και η Θεοδώρα Παλλίδου κατέκτησε την 11^η θέση επίσης στο Σύνθετο Ατομικό. Στο Πεκίνο το 2008 η ελληνική συμμετοχή και πάλι ήταν παρούσα με την Εθνική Ομάδα Ανσάμπλ η οποία κατέκτησε την 9^η θέση και η Ελίνα Ανδριόλα κατετάγη 21^η. Τέλος, στους Ολυμπιακούς Αγώνες στο Λονδίνο το 2012 την Ελλάδα εκπροσώπησε η Εθνική Ομάδα Ανσάμπλ κατακτώντας την 9^η θέση στο Σύνθετο Ατομικό συγκεντρώνοντας 50.925 βαθμούς.

Αναμφίβολα η καλύτερη στιγμή για την Ελλάδα ήταν το 2000 τόσο σε ομαδική συμμετοχή με την εθνική ομάδα ανσάμπλ, όσο και στην ατομική εκπροσώπηση. Από το 1988 μέχρι το 2000 οι ατομικές συμμετοχές έβαιναν διαρκώς βελτιούμενες ενώ μετά το 2000 οι αγωνιστικές προσπάθειες της Ελλάδας, σε ομαδικό επίπεδο, αν και δεν της εξασφάλισαν ένα ακόμη μετάλλιο, τη διατήρησαν στη δεκάδα. Οι ατομικές συμμετοχές μετά την Ολυμπιάδα στο Σίδνεϋ εξακολούθησαν να είναι αξιόλογες. Θα είχε δε ενδιαφέρον να διερευνηθεί η πιθανή συσχέτιση των τελικών αποτελεσμάτων, συμπεριλαμβανόμενης της ελληνικής απουσίας σε ατομικό επίπεδο στην Ολυμπιάδα του 2012 (Λονδίνο), συγκριτικά προς εγχώριες αθλητικές δυσχέρειες.

4. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΙ ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

1. Αλμπανίδης Ευάγγελος (2004), Ιστορία της Άθλησης στον αρχαιοελληνικό κόσμο. Θεσσαλονίκη: Salto.
2. Athens 2004 Organising Committee for the Olympic Games S.A. (2005). Official report of the XXVIII Olympiad : Athens. Έκδοση: Efharis Skarveli, Isabel Zervos.
3. Γιαννάκης Θωμάς (2002), Ζάππειες και Σύγχρονες Ολυμπιάδες. Αθήνα: Αυτοέκδοση.
4. Fay R. Biles (1984), Women and the 1984 Olympics.
5. Ζουράβιν Μ.Λ., Σίλιν Β.Ι., Αλεξέεωφ Σ.Α. (2007), Ρυθμική Γυμναστική. Έκδοση: Τελέθριον, Αναστάσιος Πιπέρης και ΣΙΑ Ε.Ε.
6. Ζουρμπάνος Ι., Νίκος Χατζηγεωργιάδης (2015) Αντιμετωπίζοντας το άγχος: Έλεγχος σκέψεων και συναισθημάτων. Εκδόσεις Κάλλιπος.
7. Games of the XXV Olympiad Barcelona (1992). Olympic Official Report Barcelona 1992. COOB 1992 S.A.
8. International Olympic Committee (2016). Factsheet, Women in the Olympic Movement.
9. Λιβέρης Γεώργιος (2016) Οι Έλληνες Αθλητές στους Ολυμπιακούς Αγώνες 1896-2012. Αθήνα: Hellenic Olympians Association.
10. Lynne Emery (2013), Woman's participation in the Olympic Game, A historical Respective volume 55.
11. Μουρατίδης Ιωάννης (2009), Ιστορία Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού (μέρος Β'). Θεσσαλονίκη: Αυτοέκδοση.
12. Νάτσιος Αντώνης Ε. (1997), Ένας αιώνας Ολυμπιακοί Αγώνες. Αθήνα: Αθλότυπο.
13. Παναγιωτόπουλος Δημήτρης (2007), Αθλητικό Διεθνές Δίκαιο, Διεθνείς Αθλητικοί και Ολυμπιακοί Θεσμοί. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
14. Σκιαδάς Ελευθέριος Γ., (2004). Νεώτερη Ελληνική Ολυμπιακή Ιστορία. Αθήνα: Ελληνική Ολυμπιακή Επιτροπή.
15. Σκιαδάς Ε. Γ. (1998). Γυναικείος Αθλητισμός στη Σύγχρονη Ελλάδα. Πανελλήνιο Αθλητικό Σωματείο Γυναικών "Η Καλλιπάτειρα". Αθήνα: Λαβύρινθος.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

16. ChristosM1 (2009) *Sydney 2000 / Rhythmic Gymnastics / Greece (1st program)*
[Βίντεο]
17. ALPS (2015) *Ολυμπιακοί Αγώνες Σίδνεϋ 2000 Ρυθμική Γυμναστική Ελλάδα Χάλκινο Μετάλλιο* [Βίντεο]
18. ThelegendofNeshka (2014) *Evmorphia DONA (GRE) rope - 2000 Sydney Olympics Qualifs* [Βίντεο]
19. RGSyperfan (2007) *Evmorphia Dona Ball Olympics 2000* [Βίντεο]
20. Naovival85 (2008) *Eumorphia Dona Ribbon 2000 Sydney OG* [Βίντεο]
21. ThelegendofNeshka (2014) *Evmorphia DONA (GRE) hoop - 2000 Sydney Olympics Qualifs* [Βίντεο]
22. Sotirios Pangalos (2009) *5 ribbons Greek ensemble rhythmic gymnastics Athens 2004*
[Βίντεο]
23. Sotirios Pangalos (2009) *2 balls 3 hoops Greek ensemble rhythmic gymnastics Athens 2004*
[Βίντεο]
24. Anyen93 (2008) *Olympic Games Athens 2004 - Eleni Andriola GRE ribbon final*
[Βίντεο]
25. Jeyzi (2009) *Eleni Andriola ball 2004* [Βίντεο]
26. Anyen93 (2008) *Olympic Games Athens 2004 - Eleni Andriola GRE Clubs final*
[Βίντεο]
27. Anyen93 (2008) *Olympic games Athens 2004 - Eleni Andriola GRE hoop final* [Βίντεο]
28. RG Official Channel (2010) *Greece 5 rope 2008 olympic games Beijing* [Βίντεο]
29. RG Official Channel (2010) *Greece 3 hoops 4 clubs 2008 olympic games Beijing*
[Βίντεο]
30. Sabrina (2009) *Eleni Andriola 2008 ORGQ Hoop* [Βίντεο]
31. RG Official Channel (2010) *Eleni Andriola Music rope 2008* [Βίντεο]
32. Sabrina (2009) *Eleni Andriola 2008 ORGQ Club* [Βίντεο]
33. RG Official Channel (2010) *Eleni Andriola ribbon 2008 olympic games Beijing*
[Βίντεο]
34. FIG Channel (2012) *OG Qualifs London12 -- GREECE* [Βίντεο]
35. FIG Channel (2012) *OG Qualifs London12 -- GREECE* [Βίντεο]
36. GreektownTV (2008) *Σοφία Μπεκατόρου: Για την Ελλάδα ρε...! (YINGLING 2008)*
[Βίντεο]